На основу члана 31. став 1. Закона о здрављу биља („Службени гласник РС”, број 41/09),

Министар пољопривреде, шумарства и водопривреде доноси

ПРАВИЛНИК
О УТВРЂИВАЊУ ПРОГРАМА МЕРА ЗАШТИТЕ ЗДРАВЉА БИЉА ЗА 2018. ГОДИНУ

(Објављено у „Службеном гласнику РС”, број 31 од 27. априла 2018. године)

Члан 1.

Овим правилником утврђује се Програм мера заштите здравља биља за 2018. годину, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 2.

Конкретне мере заштите здравља биља, рокови, начин спровођења мера, субјекти који ће их спроводити, извори и начин обезбеђивања и коришћења средстава, као и начин контроле спровођења мера утврђени су програмом из члана 1. овог правилника.

Члан 3.

Овај правилник ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број: 110-00-46/2018-09
У Београду, 20. априла 2018. године

МИНИСТАР

Бранислав Недимовић

4827018.0140.16.doc/1

ПРОГРАМ МЕРА ЗАШТИТЕ ЗДРАВЉА БИЉА ЗА 2018. ГОДИНУ

1. Увод

Ради спречавања појаве, уношења, ширења и сузбијања штетних организама на биљу спроводи се:

1) стални надзор над биљем путем службеног процеса бележења, прикупљања и обраде података о присуству или одсуству штетних организама на бази фитосанитарних прегледа, праћења и провере здравственог стања или других процедура и на основу свих осталих расположивих извора;

2) посебан надзор над штетним организмима, прописан овим програмом, који се спроводи у утврђеном временском периоду, ради откривања штетних организама или утврђивања особености њихове популације или утврђивања границе подручја у коме су присутни или одсутни.

У случају сумње на присуство штетних организама обухваћених посебним надзором потребно је одмах обавестити фитосанитарну инспекцију.

Средства за спровођење надзора на присуство штетних организама прописаних овим програмом, обезбеђена су законом којим се уређује буџет Републике Србије за 2018. годину.

2. Посебан надзор у кромпиру

Посебан надзор у кромпиру базира се на биологији штетних организама кромпира и систему производње кромпира у Републици Србији.

Посебан надзор у кромпиру обухвата следеће штетне организме:

а) бактерије: *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus*, *Ralstonia solanacearum* и *Erwinia chrysanthemi* (*Dickeya* spp.);

б) нематоде: *Globodera pallida, Globodera rostochiensis, Meloidogyne chitwoodi* и *Meloidogyne falax*;

в) гљиву: *Synchytrium endobioticum*;

г) фитоплазму*: Candidatus* Phytoplasma solani (Stolbur phytoplasma);

д) остале штетне организме: вирус *Tomato spotted wilt virus*, вироид *Potato spindle tuber viroid*, бактерија *Candidatus* Liberibacter solanacearum и инсекте *Epitrix cucumeris*, *Epitrix similaris*, *Epitrix subcrinita* и *Epitrix tuberis*.

Посебан надзор у кромпиру врше све овлашћене пољопривредне стручне службе на територији Републике Србије, за подручје за које су овлашћене, фитосанитарна инспекција и овлашћене лабораторије.

а) Бактерије

Clavibacter michiganensis spp. *sepedonicus*

Ради откривања и спречавања ширења са циљем ерадикације штетног организма *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. spp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al., проузроковача прстенасте трулежи кртола кромпира, спроводи се посебан надзор над овим штетним организмом.

Обавља се преглед кртола кромпира, и где је то оправдано, биљака кромпира (*Solanum tuberosum* L.) (у даљем тексту: кртоле или биљке) у одговарајућем временском периоду, као и узимање узорака:

1) кртола семенског кромпира;

2) кртола меркантилног кромпира (Solanum tuberosum L.), код произвођача меркантилног кромпира, из магацина и складишта;

3) кртола меркантилног кромпира у збирним магацинима, дистрибутивним центрима и центрима за паковање.

Приликом прегледа кртола кромпира, узимају се узорци кртола семенског кромпира и кртола меркантилног кромпира, првенствено из лотова у магацинима произвођача, складиштима, дистрибутивним центрима и центрима за паковање ради обављања визуелног прегледа и лабораторијског тестирања на присуство латентне инфекције.

Визуелни преглед и узимање узорака кртола кромпира (1 узорак – 200 кртола) спроводе овлашћене пољопривредне стручне службе и фитосанитарна инспекција.

Овлашћене лабораторије – Институт за заштиту биља и животну средину, Београд и Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд – Земун, врше лабораторијско тестирање и воде евиденцију о томе.

Лабораторијско тестирање на присуство штетног организма обавља се у складу са прописаним поступком.

Ralstonia solanacearum (Smith) Yabuuchi et al.

Ради откривања и спречавања ширења са циљем ерадикације штетног организма *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al., проузроковача мрке трулежи кртола кромпира и бактериозне увелости кромпира и парадајза, спроводи се посебан надзор над овим штетним организмом.

Спроводи се преглед биљака и кртола кромпира (*Solanum tuberosum* L.) и преглед биљака парадајза (*Lycopersicon esculentum*), осим семена и плодова парадајза, (у даљем тексту: главне биљке домаћини), других биљака домаћина, површинских вода које се користе за наводњавање или прскање главних биљака домаћина и отпадних вода, као и преглед прописаних објеката.

Посебан надзор обухвата преглед главних биљака домаћина у одговарајућем временском периоду и обавезно узимање узорака за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције:

1) кртола семенског кромпира;

2) кртола меркантилног кромпира (*Solanum tuberosum* L.), код произвођача меркантилног кромпира, из магацина и складишта;

3) кртола меркантилног кромпира у збирним магацинима, дистрибутивним центрима и центрима за паковање;

4) биљака парадајза (*Lycopersicon esculentum*).

Посебан надзор обухвата и преглед у одговарајућем временском периоду и узимање узорака за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције:

1) других биљака домаћина *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al., укључујући самоникле биљке из фамилије *Solanaceae,* а нарочито *Solanum dulcamara*, тако да пружа податке о врсти, присуству и распрострањености, броју и времену узимања узорака, подручју и методама анализе;

2) површинских вода које се користе за наводњавање и отпадних вода током индустријске прераде или паковања, тако да пружа податке о броју и времену узимања узорака, подручју, водотоку, односно локацији где се врши узимање узорака, као и методама анализе.

Приликом прегледа кртола кромпира, узимају се узорци кртола семенског кромпира и кртола меркантилног кромпира, првенствено из лотова у складиштима и дистрибутивним центрима, ради обављања визуелног прегледа и узимање узорака за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције.

Визуелни преглед и узимање узорака кртола кромпира (1 узорак – 200 кртола), других биљака домаћина и воде (вода за наводњавање, отпадне воде) спроводе овлашћене пољопривредне стручне службе у складу са планом мониторинга, као и фитосанитарна инспекција.

Посебан надзор над *Ralstonia solanacearum* и *Clavibacter michiganensis* spp. *sepedonicus* организује се тако да пружи податке о:

1) прегледаним површинама под кромпиром и количинама прегледаног кромпира (семенски по категоријама и меркантилни по регионима);

2) прегледаним површинама усева парадајза (семенски и производни усеви по регионима);

3) броју визуелних прегледа (у пољу и магацинима);

4) броју и величини узорака кртола, биљака и воде за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције;

5) броју и величини узорака за лабораторијско тестирање у случају сумње на заразу;

6) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћене лабораторије – Институт за заштиту биља и животну средину, Београд и Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд – Земун врше лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Лабораторијско тестирање на присуство штетног организма обавља се у складу са прописаним поступком.

За лабораторијско тестирање на присуство *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* и *Ralstonia solanacearum* (латентна инфекција) узима се до 1000 узорака (кртола меркантилног кромпира, других биљака домаћина, воде), као и узорци из свих лотова семенског кромпира (100 %).

Посебан надзор на зараженим и угроженим парцелама (карантинско подручје) спроводи се у циљу праћења ефикасности фитосанитарних мера од стране фитосанитарног инспектора, као и утврђивања степена зараженост парцела путем евидентирања засејаних култура, присуства и тестирања самониклих биљака домаћина, земљишта, корова и воде када је то потребно, од стране овлашћене пољопривредне стручне службе.

Средства за спровођење посебног надзора на присуство штетних организама *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* и *Ralstonia solanacearum*, (преглед, узимање узорака, лабораторијско тестирање, транспорт узорака, карантинско подручје), обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Erwinia chrysanthemi
(*Dickeya* spp.)

Ради откривања штетног организма *Erwinia chrysanthemi* (*Dickeya* spp.) спроводи се посебан надзор над овим штетним организмом.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед усева кромпира у току вегетације, визуелни преглед кртола и узимање узорака у случају сумње, односно присуства симптома за потребе лабораторијског тестирања од стране овлашћене пољопривредне стручне службе.

Лабораторијско тестирање на присуство *Erwinia chrysanthemi (Dickeya* spp) врше овлашћене лабораторије – Институт за заштиту биља и животну средину, Београд и Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд – Земун.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања у усевима кромпира на присуство штетног организма *Erwinia chrysanthemi* (*Dickeya* spp.), обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Нематоде

Посебни надзор над нематодама у кромпиру спроводи се обавезним узимањем узорака земљишта од стране фитосанитарне инспекције ради лабораторијске анализе на присуство кромпирових цистоликих нематода *Globodera pallida* и *Globodera rostochiensis* (у даљем тексту*:* КЦН) пре заснивања семенских усева кромпира у складу са Правилником о здравственом прегледу усева и објеката за производњу семена, расада и садног материјала и здравственом прегледу семена, расада и садног материјала („Службени лист СРЈ”, бр. 66/99 и 13/02, „Службени лист СЦГ”, бр. 10/03 и 13/03 и „Службени гласник РС”, бр. 39/06, 59/06, 115/06, 119/07 и 107/08 – у даљем тексту: Правилник о здравственом прегледу).

Спроводи се и визуелни преглед усева семенског кромпира у току вегетације, као и визуелни преглед и узимање узорака у усевима меркантилног кромпира и у складиштима од стране овлашћене пољопривредне стручне службе.

Посебан надзор на зараженим парцелама (карантинско подручје) спроводи се у циљу утврђивања степена зараженост подручја, стања популације на зараженим парцелама, присутним врстама и патотиповима КЦН ради дефинисања отпорног сортимента кромпира од стране овлашћене лабораторије Пољопривредног факултета, Београд – Земун.

За *Meloidogyne chitwoodi* и *Meloidogyne falax* спроводи се визуелни преглед у вегетацији у семенском и меркантилном кромпиру и узимање узорака кртола у случају сумње на заразу.

Табела 1. Посебан надзор у кромпиру за *Globodera* spp.

Објекат надзора	Пројектован број узорака
Семенски усев кромпира	до 1000
Карантинско подручје (заражене парцеле)	до 200
Усев меркантилног кромпира	до 250

Табела 2. Посебан надзор у семенском кромпиру (нематоде)

Величина производног подручја (ha)	Број тестираних узорака	Густина узорковања (број узорака по ha)
до 500*	1000	2

* подаци о годишњој процени производње семенског кромпира

Табела 3. Посебан надзор у меркантилном кромпиру (нематоде)

Величина производног подручја (ha)	Број тестираних узорака	Густина узорковања (број узорака по ha)
50.000	250	0,5

Лабораторијско тестирање на присуство КЦН у меркантилном кромпиру спроводи овлашћена лабораторија Пољопривредне стручне службе „Институт Тамиш" Панчево, док лабораторијско тестирање у семенском кромпиру спроводе овлашћене лабораторије – Институт за заштиту биља и животну средину, Београд и Пољопривредна стручна служба „Институт Тамиш" Панчево у складу са планом фитосанитарне инспекције.

Средства за спровођење посебног надзора на присуство карантинских нематода у усевима меркантилног кромпира и карантинским подручјима обезбеђена су у буџету Републике Србије.

в) Гљива

Synchytrium endobioticum

Пре заснивања усева семенског кромпира спроводи се узимање узорака земљишта од стране фитосанитарног инспектора ради лабораторијског тестирања на присуство *Synchytrium endobioticum*, у складу са Правилником о здравственом прегледу.

Посебан надзор у семенском и меркантилном кромпиру на присуство *Synchytrium endobioticum* обухвата визуелни преглед усева током вегетације, као и преглед кртола у складиштима семенског и меркантилног кромпира од стране овлашћене пољопривредне стручне службе.

г) Фитоплазма

Candidatus Phytoplasma solani
(Stolbur phytoplasma)

Посебан надзор над Phytoplasma solani (Stolbur phytoplasma) обухвата визуелни преглед усева кромпира, визуелни преглед кртола кромпира и узимање узорака од стране овлашћене пољопривредне стручне службе у случају сумње на присуство патогена и лабораторијско тестирање до 10 узорака од стране овлашћене лабораторије Института за заштиту биља и животну средину, Београд.

Средства за спровођење посебног надзора на присуство штетног организма *Candidatus* Phytoplasma solani (Stolbur phytoplasma), укључујући и лабораторијско тестирање до 10 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

д) Остали штетни организми у кромпиру

Током обављања посебног надзора у кромпиру врши се и визуелни преглед на присуство симптома следећих штетних организама: *Candidatus* Liberibacter solanacearum, *Epitrix cucumeris*, *Epitrix similaris*, *Epitrix subcrinita*, *Epitrix tuberis*, *Tomato spotted wilt virus* и *Potato spindle tuber viroid.*

У случају сумње на појаву наведених штетних организама овлашћена пољопривредна стручна служба обавештава хитно фитосанитарног инспектора.

3. Посебан надзор у јабучастом воћу

Посебан надзор у јабучастом воћу базира се на биологији штетних организама јабучастог воћа и систему производње јабучастог воћа у Републици Србији.

Посебан надзор обухвата следеће штетне организме:

а) бактерију: *Erwinia amylovora*;

б) фитоплазме: *Apple proliferation phytoplasma* (јабука) и *Pear Decline phytoplasma* (крушка).

а) Бактерија

Erwinia amylovora

Посебан надзор над штетним организмом *Erwinia amylovora* врши се у складу са Правилником о здравственом прегледу.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелне прегледе и узима узорке у случају присуства симптома у матичним засадима, растилима и изолационом појасу, у складу са Правилником о здравственом прегледу и води евиденцију о томе.

Посебан надзор над проузроковачем бактериозне пламењаче јабучастог воћа *Erwinia amylovora* обухвата:

1) визуелни преглед објеката за производњу садног материјала јабучастог воћа (матични засади, растила и изолациони појас) током вегетације, и узимање узорака у случају сумње, у складу са Правилником о здравственом прегледу;

2) визуелни преглед биљака домаћина *Erwinia amylovora* у изолационом појасу следећих родова и врста: *Amelanchier* (мерала), *Chaenomeles* (јапанска дуња), *Cotoneaster* (дуњарица), *Crataegus* (глог), *Cydonia* (дуња), *Eriobotrya* (јапанска мушмула), *Malus* (јабука), *Mespilus* (мушмула), *Photinia davidiana* (фотинија), *Pyracantha* (глоговица), *Pyrus* (крушка) и *Sorbus* (оскоруша), као и узимање узорака у случају сумње.

Посебан надзор над проузроковачем бактериозне пламењаче јабучастог воћа *Erwinia amylovora* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;

2) матичним засадима и растилима (врста објекта, старост, катастарска општина, парцела и GPS координате);

3) биљкама домаћинима у изолационом појасу/пуфер зони (род, врста, објекат, катастарска општина, парцела и GPS координате);

4) производним засадима у изолационом појасу/пуфер зони (прегледана површина, број објеката, старост, катастарска општина, парцела и GPS координате);

5) времену, начину и обиму узорковања;

6) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;

7) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба бележи присуство биљака са симптомима у изолационом појасу, узима узорке и обавештава фитосанитарну инспекцију у случају позитивног налаза.

Овлашћена лабораторија за рутинско тестирање садног материјала воћа Пољопривредне стручне службе Чачак врши лабораторијско тестирање узорака из матичних засада, растила и изолационог појаса и води евиденцију о посебном надзору.

Средства за спровођење посебног надзора над *Erwinia amylovora*, укључујући и лабораторијско тестирање до 40 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Фитоплазме

Apple proliferation phytoplasma
(*Phytoplasma mali* – пролиферација јабуке)

Посебан надзор на присуство *Apple proliferation phytoplasma* (Candidatus *Phytoplasma mali*) спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала јабуке (матични засади, растила и изолациони појас) у одговарајућем временском периоду (октобар) у складу са Правилником о здравственом прегледу, као и визуелним прегледом производних засада, ради уврђивања распрострањености штетног организма.

Посебан надзор над *Apple proliferation phytoplasma* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;

2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);

3) производним засадима (прегледана површина, број објеката, старост, катастарска општина, парцела и GPS координате);

4) времену, начину и обиму узорковања;

5) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;

6) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелне прегледе и узима узорке у случају присуства симптома у матичним засадима, растилима, изолационом појасу и производним засадима и води евиденцију о томе.

Овлашћена лабораторија за рутинско тестирање садног материјала воћа Пољопривредне стручне службе Чачак врши лабораторијако тестирање до 30 узорака из матичних засада, растила и изолационог појаса и води евиденцију о посебном надзору.

Средства за спровођење посебног надзора над *Apple proliferation phytoplasma* укључујући и лабораторијско тестирање до 30 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Pear decline phytoplasma
(Candidatus *Phytoplasma pyri*)

Посебан надзор на присуство *Pear decline phytoplasma* спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала крушке (матични засади, растила и изолациони појас) у одговарајућем временском периоду (октобар) у складу са Правилником о здравственом прегледу, као и визуелним прегледом производних засада.

Посебан надзор над *Pear decline phytoplasma* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;

2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);

3) производним засадима (прегледана површина, број објеката, старост, катастарска општина, парцела и GPS координате);

4) времену, начину и обиму узорковања;

5) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;

6) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелне прегледе и узима узорке у случају присуства симптома у матичним засадима, растилима и изолационом појасу и води евиденцију о томе.

Овлашћена лабораторија за рутинско тестирање садног материјала воћа Пољопривредне стручне службе Чачак врши лабораторијако тестирање до 40 узорака.

Средства за спровођење посебног надзора над *Pear decline phytoplasma* у укључујући и лабораторијско тестирање до 40 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

4. Посебан надзор у коштичавом воћу

Посебан надзор у коштичавом воћу базира се на биологији штетних организама коштичавог воћа и систему производње коштичавог воћа у Републици Србији.

Посебан надзор обухвата следеће штетне организме:

а) бактерије: *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni*;

б) вирус: *Plum pox virus* и други вируси коштичавог воћа;

в) фитоплазму: *European stone fruit yellows*;

г) гљиву: *Monilinia fructicola*.

а) Бактерије

Pseudomonas syringae pv. *persicae* и
Xanthomonas arboricola pv. *pruni*

Посебан надзор над *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni* спроводи се у циљу утврђивања присуства/одсуства и потврде статуса ових штетних организама.

Посебан надзор над бактеријама *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni,* спроводи се визуелним прегледом објеката за

производњу садног материјала коштичавог воћа (матични засади, растила, изолациони појас) у складу са Правилником о здравственом прегледу, као и визуелним прегледом производних засада у главним производним подручјима у одговарајућем временском периоду и узимањем узорака у случају сумње на заразу, за потребе лабораторијског тестирања.

Посебан надзор над *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni,* организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;

2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);

3) производним засадима (катастарска општина, парцела и GPS координате);

4) времену, начину и обиму узорковања;

5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед засада и узимање узорака у случају присуства симптома од стране овлашћене пољопривредне стручне службе и лабораторијско тестирање на присуство штетних организама *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni*. од стране овлашћене лабораторије Пољопривредног факултета, Београд – Земун.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући лабораторијско тестирање до 20 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Вируси

Plum pox virus

Посебан надзор над *Plum pox virus* базира се на биологији овог вируса, као и на систему и обиму производње садног материјала коштичавог воћа у Републици Србији и састоји се од визуелног прегледа објеката за производњу садног материјала коштичавог воћа (матични засади, растила и изолациони појас) у одговарајућем временском периоду и узимања узорака у матичним засадима коштичавог воћа током вегетације код произвођача уписаних у Регистар произвођача садног материјала у складу са законом којим се уређује садни материјал воћака, винове лозе и хмеља.

Посебан надзор над *Plum pox virus* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;

2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);

3) времену, начину и обиму узорковања;

4) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;

5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелни преглед и узимање узорака у матичним засадима, растилима и изолационом појасу у складу са Правилником о здравственом прегледу и води евиденције о томе.

Фитосанитарна инспекција врши узимање узорака у растилима у циљу контроле система и утврђивања подручја са ниским потенцијалом ризика у односу на вирус шарке шљиве.

Овлашћена лабораторија за рутинско тестирање садног материјала воћа Пољопривредне стручне службе Чачак врши лабораторијако тестирање узорака

из матичних засада, растила и изолационог појаса и води евиденцију о посебном надзору.

Овлашћена лабораторија Института за воћарство, Чачак врши потврдна испитивања позитивних узорака и утврђује сој вируса и лабораторијске анализе инспекцијских узорака.

Средства за лабораторијско тестирање инспекцијских узорака из растила и узорака из изолационог појаса и подручја са ниским потенцијалом ризика у односу на вирус шарке шљиве, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Други вируси коштичавог воћа

Посебан надзор над *Little cherry virus-1 (LChV-1)*, *Little cherry virus-2 (LChV-2), Cherry necrotic rusty mottle virus (CNRMV), Cherry green ring mottle virus (CGRMV)* и *Cherry mottle leaf virus (ChMLV)* спроводи се визуелним прегледима и узимањем узорака за лабораторијско тестирање, у засадима трешње и вишње, у циљу провере статуса наведених вируса у Републици Србији.

Посебан надзор над *Little cherry virus-1 (LChV-1)*, *Little cherry virus-2* спроводи се визуелним прегледима и узимањем узорака за лабораторијско тестирање, и у засадима шљиве и кајсије, у циљу провере статуса наведених вируса у Републици Србији.

Посебан надзор организује се тако да пружи податке о статусу штетних организама, а нарочито о:

1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;

2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);

3) производним засадима (катастарска општина, парцела и GPS координате);

4) времену, начини и обиму узорковања;

6) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Посебан надзор спроводи Институт за воћарство, Чачак.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 40 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

в) Фитоплазма

European stone fruit yellows
*(*Candidatus *Phytoplasma prunorum)*

Посебан надзор над *European stone fruit yellows* састоји се од визуелног прегледа објеката за производњу садног материјала коштичавог воћа (матични засади, растила, изолациони појас) у одговарајућем временском периоду и узорковања у случају сумње у матичним засадима коштичавог воћа током вегетације код произвођача уписаних у Регистар произвођача садног материјала у складу са законом којим се уређује садни материјал воћака, винове лозе и хмеља, као и визуелних прегледа производних засада и узорковања у случају сумње у главним производним подручјима.

Посебан надзор над *European stone fruit yellows* организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;

2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);

3) производним засадима (катастарска општина, парцела и GPS координате);

4) времену, начини и обиму узорковања;

5) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;

6) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелни преглед и узима узорке у случају присуства симптома у матичним засадима, растилима и изолационом појасу у складу са Правилником о здравственом прегледу, као и у производним засадима и води евиденције о томе.

Овлашћена лабораторија за рутинско тестирање садног материјала воћа Пољопривредне стручне службе Чачак врши лабораторијако тестирање до 20 узорака из матичних засада, растила и изолационог појаса и води евиденцију о посебном надзору.

Визуелни преглед производних засада кајсије, шљиве и других биљака домаћина из спонтане флоре (дивље *Prunus* врсте), узимање узорака, као и лабораторијско тестирање до 80 узорака, врши Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд – Земун у сарадњи са овлашћеним пољопривредним стручним службама.

Средства за спровођење посебног надзора над *European stone fruit yellows* у производним засадима, укључујући и лабораторијско тестирање до 80 узорака узетих из производних засада и лабораторијско тестирање до 20 узорака узетих из матичних засада, растила и изолационог појаса, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

г) Гљива

Monilinia fructicola

Посебан надзор над гљивом *Monilinia fructicola* спроводи се у циљу утврђивања присуства и распрострањености и провере статуса овог штетног организма у Републици Србији.

Посебан надзор над гљивом *Monilinia fructicola* спроводи се визуелним прегледом производних засада воћа у главним производним подручјима у одговарајућем временском периоду и узорковањем за потребе лабораторијског тестирања.

Посебан надзор над гљивом *Monilinia fructicola* организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;

2) производним засадима (катастарска општина, парцела и GPS координате);

3) времену, начину и обиму узорковања;

4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Визуелни преглед производних засада воћа, узимање узорака и лабораторијско тестирање до 40 узорака, вођење евиденције о посебном надзору, врши Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд – Земун у сарадњи са овлашћеним пољопривредним стручним службама.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 50 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије.

5. Посебан надзор у виновој лози

Посебан надзор у виновој лози базира се на биологији штетних организама винове лозе и систему производње винове лозе у Републици Србији.

Посебан надзор обухвата следеће штетне организме:

а) фитоплазму: *Candidatus* Phytoplasma vitis (*Flavescence doree*);

б) бактерије: *Xylophilus ampelinus* и *Agrobacterium vitis.*

а) Фитоплазма

Candidatus Phytoplasma vitis (*Flavescence doree)*

Посебан надзор над проузроковачем златастог жутила винове лозе – *Candidatus* Phytoplasma vitis (*Flavescence doree)* спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала винове лозе (матични засади, прпоришта и изолациони појас), визуелним прегледом производних засада у одговарајућем временском периоду и узимањем узорака у случају присуства симптома на виновој лози и другим биљкама домаћинима.

Посебан надзор над проузроковачем златастог жутила винове лозе *Candidatus* Phytoplasma vitis (*Flavescence doree)* организује се тако да пружи податке о распрострањености, а нарочито о:

1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;

2) матичним засадима, прпориштима и изолационом појасу (катастарска општина, парцела и GPS координате);

3) производним засадима (прегледана површина, број објеката, катастарска општина, парцела и GPS координате);

4) времену, начину и обиму узорковања;

5) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;

6) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Посебан надзор над *Flavescence doree* у производним засадима у циљу утврђивања распрострањености спроводе овлашћене пољопривредне стручне службе у сарадњи са овлашћеном лабораторијом Института за заштиту биља и животну средину, Београд.

Средства за спровођење посебног надзора над *Flavescence doree* у производним засадима, укључујући и лабораторијско тестирање до 1000 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Бактерије

Xylophilus ampelinus

Посебан надзор над *Xylophilus ampelinus* спроводи се у циљу утврђивања одсуства/присуства и провере статуса овог штетног организма.

Посебан надзор над овим штетним организмом спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала винове лозе и производних засада у главним производним подручјима у одговарајућем временском периоду и узимањем узорака у случају присуства симптома, за потребе лабораторијског тестирања.

Посебан надзор над *Xylophilus ampelinus* организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;

2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);

3) производним засадима (прегледана површина, катастарска општина, парцела и GPS координате);

4) времену, начину и обиму узорковања;

5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање биљног материјала од стране овлашћене лабораторије Пољопривредног факултета, Београд – Земун, у сарадњи са овлашћеним пољопривредним стручним службама.

Посебан надзор обухватиће и лабораторијско тестирање узорака из увоза узетих од стране граничне фитосанитарне инспекције.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 80 збирних узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Agrobacterium spp

Посебан надзор над *Agrobacterium vitis* спроводи се у циљу утврђивања присуства и распрострањености овог штетног организма.

Посебан надзор над овим штетним организмом спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала винове лозе и других биљака домаћина од стране овлашћене пољопривредне стручне службе, у одговарајућем временском периоду и узимањем узорака за потребе лабораторијског тестирања у случају присуства симптома.

Овлашћена лабораторија Пољопривредног факултета, Београд – Земун врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије.

6. Посебан надзор у малини

Посебан надзор у малини базира се на биологији штетних организама малине и систему производње малине у Републици Србији.

Посебан надзор обухвата следеће штетне организме:

а) гљиву: *Phytophthora fragariae* var. *rubi*;

б) бактерију: *Agrobacterium* (туморогени сојеви);

а) Гљива

Phytophthora fragariae var. *rubi*

Посебан надзор на присуство гљиве *Phytophthora fragariae* var. *rubi* спроводи се у матичним и производним засадима малине.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелни преглед и узимање узорака у матичним и производним засадима малине у главним производним подручјима на присуство штетног организма и води евиденције о томе.

Овлашћена лабораторија за рутинско тестирање садног материјала винове лозе и ситног воћа Пољопривредне стручне службе Смедерево врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о посебном надзору.

Посебан надзор над гљивом *Phytophthora fragariae* var. *rubi* организује се тако да пружи податке о:

1) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);

2) производним засадима (прегледана површина, катастарска општина, парцела и GPS координате);

3) месту и локацији прегледа и узорковања;

4) времену, начину и обиму узорковања;

5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора у производним засадима, укључујући и лабораторијско тестирање до 40 узорака узетих у матичним и производним засадима малине, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Бактерија

Agrobacterium spp.

Посебан надзор над *Agrobacterium* spp. (туморогени сојеви) спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала малине од стране овлашћене пољопривредне стручне службе, у одговарајућем временском периоду и узимањем узорака за потребе лабораторијског тестирања у случају присуства симптома.

Овлашћена лабораторија Пољопривредног факултета, Београд – Земун врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије.

7. Посебан надзор у боровници

Посебан надзор у боровници базира се на биологији штетних организама боровнице и систему производње боровнице у Републици Србији.

Посебан надзор на присуство вируса и фитоплазми: *Blueberry leaf mottle virus, Blueberry scorch virus, Tobacco ringspot virus, Tomato ringspot virus, Blueberry shoestring virus, Blueberry red ringspot virus, Cranberry ringspot virus, Peach rosette mosaic virus, Blueberry shock virus, Bluebery mosaic – associated virus, Blueberry leaf motle virus*, *Blueberry stunt phytoplasma*, *Blueberry wiche's broom phytoplasma* и *Cranberry false blossom phytoplasma,* спроводи се у циљу добијања и провере фитосанитарног статуса, увођења у сертификацију кандидат клонова и добијања виших категорија материјала.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед засада боровнице, одабир и лабораторијско тестирање биљака на присуство наведених вируса и фитоплазми, укључујући набавку антисерума и одржавање индикатор биљака од стране Института за воћарство, Чачак, у циљу увођења у сертификацију кандидат клонова и добијања виших категорија материјала.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 50 узорака, набавку антисерума и контролно лабораторијско

тестирање одређеног процента пријављених биљака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

8. Посебан надзор у парадајзу

Посебан надзор у парадајзу базира се на биологији штетних организама и систему производње парадајза у Републици Србији.

Посебан надзор у парадајзу обухвата:

а) вирусе: *Pepino mosaic virus, Tomato yellow leaf curl virus, Tomato chlorosis virus* (ToCV), *Tomato infectious chlorosis virus* (TICV), *Tomato torrado virus.*

б) гриње: Tetranychus evansi

Посебан надзор над вирусима спроводи овлашћена лабораторија Пољопривредног факултета, Београд – Земун.

Посебан надзор над *Tetranychus evansi* спроводи Институт за пестициде и заштиту животне средине, Београд – Земун.

а) Вируси

Pepino mosaic virus

Ради откривања штетног организма *Pepino mosaic virus* спроводи се посебан надзор на површинама на којима се производи семе парадајза, расад парадајза и плодови парадајза.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције од стране овлашћене лабораторије.

Посебан надзор над *Pepino mosaic virus* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти биља на којима се врши надзор;

2) месту и локацији прегледа и узорковања, прегледаним површинама;

3) времену, начину и обиму узорковања;

4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање на присуство *Pepino mosaic virus* до 20 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Остали вируси

Посебан надзор над *Tomato yellow leaf curl virus, Tomato chlorosis virus* (ToCV), *Tomato infectious chlorosis virus* (TICV), *Tomato torrado virus* обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије.

Посебан надзор над вирусима организује се тако да пружи податке о:

1) врсти биља на којима се врши надзор;

2) месту и локацији прегледа и узорковања, прегледаним површинама;

3) времену, начину и обиму узорковања;

4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 15 узорака по вирусу, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Гриње
Tetranychus evansi

Посебан надзор над *Tetranychus evansi* обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије.

Посебан надзор над *Tetranychus evansi* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти биља на којима се врши надзор;
2) месту и локацији прегледа и узорковања, прегледаним површинама;
3) времену, начину и обиму узорковања;
4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

9. Посебан надзор у ораху

Ради откривања штетног организама *Geosmithia morbida* спроводи се посебан надзор у засадима ораха.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала на присуство *Geosmithia morbida*, праћење вектора *Pityophthorus juglandis*, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије Пољопривредног факултета, Нови Сад.

Посебан надзор над *Geosmithia morbida* и вектора *Pityophthorus juglandis* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти биља на којима се врши надзор;
2) месту и локацији прегледа и узорковања, прегледаним површинама;
3) времену, начину и обиму узорковања;
4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора на присуство *Geosmithia morbida* и вектора *Pityophthorus juglandis*, укључујући и лабораторијско тестирање до 40 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

10. Посебан надзор у лубеници

Посебан надзор на присуство бактерије *Acidovorax citrulli* обухвата визуелне прегледе расада лубенице и дињe пореклом од семена из увоза и узимање узорака од стране фитосанитарне инспекције.

Посебан надзор на присуство бактерије *Acidovorax citrulli* врши овлашћена лабораторија Института за заштиту биља, Београд *у* сарадњи са овлашћеним пољопривредним стручним службама.

Средства за за спровођење посебног надзора укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

11. Посебан надзор у кукурузу

Посебан надзор на присуство бактерије *Pantoea stewartii* обухвата визуелни преглед семенског усева кукуруза и узимање узорака у случају сумње

од стране овлашћене пољопривредне стручне службе. Лабораторијско тестирање узорака биља врши овлашћена лабораторија Пољопривредне стручне службе Сомбор.

Посебан надзор на присуство бактерије *Pantoea stewartii* обухвата и узимање узорака натуралног семена кукуруза, за потребе лабораторијског тестирања. Лабораторијско тестирање узорака семена врши овлашћена лабораторија Пољопривредног факултета, Нови Сад.

Средства за лабораторијско тестирање до 20 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије.

12. Посебан надзор у украсном биљу и затвореном простору

Посебан надзор у украсном биљу спроводи се у циљу утврђивања присуства, односно одсуства и провере статуса следећих штетних организама:

а) гљива: *Phytophthora ramorum, Phytophthora kernoviae*, *Phytophthora lateralis;*

б) вироида: рода *Pospiviroid;*

в) вируса: *Impatiens necrotic spot virus.*

Посебан надзор у украсном биљу спроводи овлашћена лабораторија Пољопривредног факултета, Београд – Земун.

Посебан надзор обухвата визуелне прегледе, узимање узорака за потребе лабораторијских анализа,

а) Гљиве

род *Phytophthora*

Посебан надзор над *Phytophthora ramorum* врши се у украсном биљу у оквиру родова: *Rhododendron, Viburnum, Pieris, Syringa, Pseudotsuga menziesii, Kalmia, Camellia, Leucothoe* и *Taxus baccata.*

Посебан надзор над *Phytophthora kernoviae* врши се у украсном биљу у оквиру родова: *Fagus, Rhododendron*, као и *Drimys winteri* (Winteraceae), *Fagus sylvatica* (Fagaceae), *Gevuina avellana* (Proteaceae), *Hedera helix* (Araliaceae), *Ilex aquifolium* (Aquifoliaceae), *Liriodendron tulipifera* (Magnoliaceae), *Magnolia* spp. (Magnoliaceae), *Michelia doltsopa* (Magnoliaceae), *Pieris formosa* (Ericaceae), *Quercus ilex* (Fagaceae), *Quercus robur* (Fagaceae) и *Vaccinium myrtillus* (Ericaceae).

Посебан надзор над *Phytophthora lateralis* врши се у украсном биљу у оквиру следећих родова и врста: *Chamaecyparis, Taxus brevifolia* и *Thuja occidentalis.*

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала пореклом из увоза на продајним местима и расадника на подручју Републике Србије, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије.

Посебан надзор над *Phytophthora ramorum, Phytophthora kernoviae и Phytophthora lateralis* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти биља на којима се врши надзор;

2) месту и локацији прегледа и узорковања;

3) времену, начину и обиму узорковања;

4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 100 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Вироиди рода *Pospiviroid*

Посебан надзор над вироидима рода *Pospiviroid* обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака семена и расада украсног биља и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије Пољопривредног факултета, Београд – Земун.

Посебан надзор над вироидима рода *Pospiviroid* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти биља на којима се врши надзор;

2) месту и локацији прегледа и узорковања, прегледаним површинама;

3) времену, начину и обиму узорковања;

4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора укључујући и лабораторијско тестирање до 15 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

в) Вируси

Impatiens necrotic spot virus

Посебан надзор над вирусима *Impatiens necrotic spot virus* обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије Пољопривредног факултета, Београд – Земун.

Посебан надзор над *Impatiens necrotic spot virus* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти биља на којима се врши надзор;

2) месту и локацији прегледа и узорковања, прегледаним површинама;

3) времену, начину и обиму узорковања;

4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 15 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

13. Посебан надзор над инсектима

Посебан надзор над инсектима *Scaphoideus titanus*, *Ceratitis capitata* и *Frankliniella occidentalis* спроводе пољопривредне стручне службе овлашћене за прогнозно извештајне послове (у даљем тексту: прогнозно-извештајна служба) на територији целе државе. Постављање клопки, визуелне прегледе и праћење штетних организама врши прогнозно-извештајна служба. Овлашћена лабораторија Института за заштиту биља и животну средину, Београд, по потреби, врши детерминацију, односно идентификацију узорака.

Посебан надзор над инсектима обухватиће и лабораторијско тестирање узорака узетих приликом прегледа биља и биљних производа намењених извозу.

Посебан надзор над *Bemisia tabaci* спроводи овлашћена лабораторија Пољопривредног факултета, Нови Сад у сарадњи са пољопривредним службама. Посебан надзор обухвата визуелне прегледе, узимање узорака и детерминацију, односно идентификацију инсеката, и то до 20 узорака.

Посебан надзор над *Halyomorpha halys* спроводи овлашћена лабораторија Пољопривредног факултета, Нови Сад у сарадњи са пољопривредним службама и обухвата визуелне прегледе, праћење стања бројности и испољавања штетности ове стенице, као и испитивање метода што ефикаснијег хватања и сузбијања исте.

Посебан надзор над овим инсектима организује се тако да пружи податке о:

1) врсти биља на којима се врши надзор;

2) месту и локацији прегледа и узорковања;

3) времену, начину и обиму узорковања;

4) биљкама домаћинима и обиму штета;

5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора од стране овлашћене лабораторије, укључујући и лабораторијско тестирање узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

14. Посткарантински надзор

Посткарантински надзор (визуелни преглед и узорковање) у производним засадима пореклом од материјала из увоза врше овлашћене пољопривредне стручне службе.

Средства за спровођење посткарантинског надзора из става 1. укључујући и лабораторијско тестирање на присуство и других штетних организама који нису обухваћени овим програмом, а налазе се на Листама штетних организама прописаних законом којим се уређује здравље биља, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

15. Посебан надзор у шумским расадницима, шумским подручјума и јавним површинама

Посебан надзор у шумским расадницима, шумским подручјима и јавним површинама спроводи се у циљу утврђивања присуства, односно одсуства и провере статуса следећих штетних организама:

а) нематода: *Bursaphelenchus xylophilus*;

б) гљива: *Gibberella circinata*;

в) инсеката: *Dryocosmus kuriphilus, Cacyreus marshalli, Anoplophora chinensis (A. malasiaca)* и *Anoplophora glabripennis.*

а) Нематода

Bursaphelenchus xylophilus

Посебан надзор над *Bursaphelenchus xylophilus* спроводи се у циљу откривања и спречавања ширења овог штетног организма.

Ради откривања штетног организма борове нематоде – *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhrer) Nickle et al. спроводи се визуелни преглед и узимање узорака на присуство штетног организма осетљивог дрвета, коре и биља, и то:

1) осетљивог дрвета и коре, који обухватају дрво и изоловану кору четинара (Coniferales), осим рода Thuja L.;

2) осетљивог биља, осим плодова и семена, следећих родова: *Abies Mill.*, *Cedrus Trew*, *Larix Mill.*, *Picea A. Dietr.*, *Pinus L.*, *Pseudotsuga Carr.* и *Tsuga Carr.*.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање узорака.

Визуелни преглед осетљивог биља и узимање узорака у случају присуства симптома врше имаоци јавних овлашћења из области шумарства, визуелни преглед и узимање узорака осетљивог дрвета и коре врши фитосанитарна инспекција.

Посебан надзор над *Bursaphelenchus xylophilus* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти осетљивог дрвета, коре и биља на којима се врши надзор;

2) месту и локацији прегледа и узорковања;

3) прегледаним површинама;

4) времену, начину и обиму узорковања;

5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена лабораторија Пољопривредне стручне службе „Институт Тамиш", Панчево врши лабораторијско тестирање, обуку и припрему штампаног материјала (упутства/брошуре) и води евиденцију о посебном надзору.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања до 80 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Гљива

Gibberella circinata

Посебан надзор над *Gibberella circinata* спроводи се ради откривања и спречавања ширења овог штетног организма.

Посебан надзор ради откривања штетног организма *Gibberella circinata* спроводи се визуелним прегледом биља намењеног садњи рода *Pinus* L. и врсте *Pseudotsuga menziesii* и семена.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала и узимање узорака у случају сумње, као и лабораторијско тестирање.

Визуелни преглед осетљивог биља и семена и узимање узорака врше имаоци јавних овлашћења из области шумарства.

Посебан надзор над гљивом *Gibberella circinata* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти биља на којима се врши надзор;

2) месту и локацији прегледа и узорковања;

3) прегледаним површинама;

3) времену, начину и обиму узорковања;

4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена лабораторија Пољопривредног факултета Београд – Земун врши лабораторијско тестирање, обуку и припрему штампаног материјала (упутства/брошуре) и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања до 20 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

в) Инсекти

Dryocosmus kuriphilus

Посебан надзор над *Dryocosmus kuriphilus* спроводи се ради откривања и и спречавања ширења штетног организма.

Посебан надзор ради откривања штетног организма спроводи се визуелним прегледом биља и садног материјала следећих врста: *Castanea crenata Sieb. et Zucc.* (јапански кестен), *Castanea dentata Marsh.* (амерички кестен), *Castanea mollissima Blume* (кинески кестен), *Castanea sativa x crenata* (хибрид питомог и јапанског кестена) и *Castanea sativa Mill*. (питоми кестен).

Посебан надзор обухвата визуелни преглед и узимање узорака од стране имаоца јавних овлашћења из области шумарства, и то: Института за шумарство, Београд и Института за низијско шумарство и животну средину, Нови Сад, у шумским расадницима и шумским подручјума, као и визуелне прегледе јавних површина, узимање узорака и лабораторијску идентификацију штетног организма.

Посебан надзор над *Dryocosmus kuriphilus* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти биља на којима се врши надзор;
2) месту и локацији прегледа и узорковања;
3) прегледаним површинама;
3) времену, начину и обиму узорковања;
4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора на јавним површинама, укључујући и обуку јавних предузећа и лабораторијско тестирање до 10 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Cacyreus marshalli

Посебан надзор над штетним организмом *Cacyreus marshalli* спроводи се ради откривања и спречавања ширења штетног организма.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед биља и садног материјала родова *Pelargonium* и *Geranium,* узимање узорака и лабораторијску идентификацију од стране имаоца јавног овлашћења из области шумарства – Шумарског факултета у Београду и вођење евиденције о посебном надзору.

Посебан надзор спроводи се и у шумским расадницима и расадницима украсних биљака од стране имаоца јавних овлашћења из области шумарства.

Посебан надзор над *Cacyreus marshalli* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти биља на којима се врши надзор;
2) месту и локацији прегледа и узорковања;
3) прегледаним површинама;
3) времену, начину и обиму узорковања;
4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора на јавним површинама, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака и обуку, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Anoplophora chinensis (*A. malasiaca)* и
Anoplophora glabripennis

Посебан надзор над штетним организмом *Anoplophora chinensis* (*A. malasiaca)* и *Anoplophora glabripennis* спроводи се ради откривања и спречавања ширења ових штетних организама у Републици Србији.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед осетљивог биља следећих родова и врста: *Acer, Aesculus hippocastanum, Alnus, Betula, Carpinus, Citrus, Cornus, Corylus, Cotoneaster, Crategus, Fagus, Lagerstroemia, Malus, Platanus, Populus, Prunus laucerasus, Pyrus, Rosa, Salix* и *Ulmus.*

Посебан надзор у шумским расадницима, шумским подручјума и јавним површинама спроводе имаоци јавних овлашћења из области шумарства Институт за шумарство, Београд и Институт за низијско шумарство и животну средину, Нови Сад и воде евиденцију о томе.

Посебан надзор над *Anoplophora chinensis* (*A. malasiaca)* и *Anoplophora glabripennis* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти биља на којима се врши надзор;
2) месту и локацији прегледа и узорковања;
3) прегледаним површинама;
3) времену, начину и обиму узорковања;
4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора на јавним површинама, укључујући и обуку јавних предузећа и лабораторијско тестирање, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

16. Посебан надзор над *Xyllela fastidiosa*

Посебан надзор над бактеријом *Xyllela fastidiosa* и векторима спроводи се ради откривања и спречавања ширења овог штетног организма.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед осетљивог биља и узимање узорака за лабораторијско тестирање од стране овлашћених пољопривредних стручних служби и имаоца јавних овлашћења из области шумарства, уз евидентирање присуства потенцијалних вектора из фамилија *Cicadellidae* и *Cercopidae,* у складу са упутством овлашћене лабораторије.

Посебан надзор над *Xyllela fastidiosa* организује се тако да пружи податке о:

1) врсти биља на којима се врши надзор;
2) месту и локацији прегледа и узорковања;
3) прегледаним површинама;
3) времену, начину и обиму узорковања;
4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Лабораторијско тестирање узорака спроводи овлашћена лабораторија Пољопривредног факултета Београд – Земун.

Средства за спровођење посебног надзора осетљивог биља на присуство *X. fastidiosa*, укључујући и лабораторијско тестирање до 80 узорака, развој нових дијагностичких метода, обуку и припрему брошуре, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

17. Обука и стручно усавршавање

Средства за припрему упутстава за прегледе и узорковање. тренинге и обуке у циљу стручног усавршавања обезбеђена су у буџету Републике Србије.

18. Едукација власника и држаоца биља

У току надзора овлашћене пољопривредне стручне службе врше едукацију власника и држаоца биља у циљу подизања свести о значају спровођења мера за спречавање појаве, рано откривање, праћење, сузбијање и искорењивање штетних организама, у складу са законом којим се уређује здравље биља.

19. Контрола спровођења овог програма мера

Све овлашћене организације достављају министарству надлежном за послове пољопривреде до краја текуће године извештај о спроведеним активностима по овом програму мера.

Фитосанитарна инспекција врши контролу спровођења овог програма мера.

У случају утврђивања неправилности у спровођењу овог програма мера, фитосанитарни инспектор без одлагања налаже прописане мере и о томе обавештава министарство надлежно за послове пољоприведе.